De bevrijding van Heer in foto's

Op 5 mei 2010 wordt de 65e verjaardag van de bevrijding van Nederland gevierd. Ooggetuigen, mensen die de komst van de bevrijders en de daaropvolgende uitbarstingen van vreugde hebben meegemaakt, sterven langzaam maar zeker uit. Toekomstige generaties kunnen alleen aan de hand van foto's en filmbeelden een indruk opdoen van de enorme blijdschap waarmee het einde van de oorlog werd gevierd.

'Donderdag 14 september 1944. Een Amerikaansche wagen, waarin 3 gevangen Duitschers, vraagt op het Kruispunt Heer aan de dienstdoende Militair Police den weg naar het krijgsgevangenkamp.'

Foto's van die dagen zijn schaars, filmbeelden nóg zeldzamer. Dat is natuurlijk niet vreemd als we beseffen dat filmmateriaal in de oorlogsjaren niet of nauwelijks te krijgen was. Sommige (amateur-)fotografen hadden met een profetische blik al in 1940 een of meer rolletjes terzijde gelegd om de komst van de bevrijders op de gevoelige plaat vast te leggen.

Zo ook Leon Wijnands (1905-1979) uit de Concordiastraat in Heer. De bij warenhuis Maussen in Wyck werkzame boekhouder was in zijn vrije tijd een gepassioneerd fotograaf. Logisch dat hij de bevrijding van zijn woonplaats Heer op foto wilde vastleggen. De rolletjes lagen jaren klaar, maar de bevrijders lieten lang op zich wachten. Maar medio 1944 leek het eindelijk te gaan gebeuren. Op 6 juni 1944, D-Day, begon om half zeven in de ochtend de operatie 'Overlord', de landing van geallieerde troepen op de kust van Normandië. Wekenlang werden troepen en materieel aan land gebracht. Toch lukte het de Geallieerden pas medio augustus door de Duitse verdediging te breken, maar toen was er ook geen houden meer aan. De legers walsten dwars door Frankrijk, de Duitsers in een wanordelijke vlucht voor zich uit drijvend. Het was slechts een kwestie van weken voordat ook Nederland bevrijd zou zijn, zo meenden de optimisten.

'Woensdag 13 september 1944. Een der Heeren Amerikanen heeft dorst gekregen en laat zich midden op den weg een slokje uit zijn veldflesch nemend, fotografeeren.'

In afwachting van de komst van de bevrijders begon Leon op 31 augustus 1944 met het bijhouden van een dagboek. Met de nauwgezetheid die een boekhouder eigen is, noteerde hij gebeurtenissen die zich in Heer en omgeving afspeelden: terugtrekkende Duitsers, naderend artillerievuur, overvliegende bommenwerpers, inslaande granaten, gewonden en doden. Dat alles beschreef hij zeer gedetailleerd met plaats- en tijdsaanduiding, een enkele maal voorzien van een situatieschets.

Enkele citaten uit het dagboek, dat de hele maand september omvat:

Zaterdag 9 september, 5.00 namiddag

'Wordt bekend gemaakt dat er SS-soldaten de mannelijke personen zouden oppikken in de straten van Maastricht voor het maken van versterkingen. Dit zou ook reeds geschied zijn te Amby en ze worden in Heer ook verwacht. Mijn broer en ik, wij knijpen er tusschenuit richting Bemelen, ze zullen ons de laatste dag toch niet aan het werk krijgen! 4 Jaren lang ben ik er langs gekomen om niet voor de Duitschers te werken, het zal me de laatste dag toch niet overkomen.'

Dinsdag 12 september, 8.00 namiddag

'De granaten der Amerikanen zijn in Heer ingeslagen. Het pand Heerderweg Kusters en Meesters is zwaar beschadigd. Café Bremers met nabijgelegen 2 huizen van binnen geheel verwoest…..

Er zijn bij dr. Neven binnengebracht eenige zwaar- en enkele lichtgewonden. Ook is binnengebracht een Duitsche soldaat, zijn heel bovenlichaam ligt gewoon open. Een granaatsplinter trof hem op het kruispunt te Heer. De jongen was slechts 16 ½ jaar oud en afkomstig uit Beieren. Hij sprak moeizaam. Hij was katholiek en een geestelijke was reeds bij hem geweest. Hij was pas twee maanden in het leger. Twee der zwaargewonden werden door leden van de Luchtbeschermingsdienst op een handkar (auto's of dergelijke waren niet te bekomen) naar Maastricht gebracht voor opname in het ziekenhuis. De Duitsche soldaat kon niet meer vervoerd worden. Omstreeks 11 uur dien avond stierf de Duitscher.'

En dan is het eindelijk zover. Op woensdag 13 september noteert hij:

'5.10 namiddag. Boem, boem, boem, hevig kloppen op de deur. ' KOOMP ALLEMAOL DROET, DE AMERIKAANE ZEEN OP 'T KRUUSPUNT!!!'

5.13 uur op mijn horloge. De eerste Amerikaanse tank, met bloemen en oranje gesierd, komt zwaar ratelend voorbijgereden op den Akersteenweg, richting Maastricht.'

Dan haalt hij zijn fototoestel tevoorschijn en begint hij de Amerikaanse bevrijders en zijn dolgelukkige dorpsgenoten te fotograferen. Meer dan honderd maal klikt het toestel. Een enorme hoeveelheid foto's van de bevrijding van één dorp. Hij maakt de volgende dagen ook opnamen van de bevrijders in Wyck en Maastricht.

Zelf was Leon niet erg tevreden over zijn foto's, zoals uit het dagboek blijkt:

'Van dit heugelijk feit, het arriveeren der Amerikanen, heb ik meerdere foto's gemaakt. Ze zijn niet allen even goed gelukt, dat kwam door de emoties van de afgeloopen uren. Maar een bewijs van blijvende waarde is en blijven deze voor mijn verder leven.'

Vorig jaar zijn de foto's door de kinderen Wijnands aan het Regionaal Historisch Centrum Limburg geschonken. Daar kunnen belangstellenden ze komen bekijken. Op deze pagina alvast een voorproefje, met de originele bijschriften van Leon Wijnands.

Frans Roebroeks

Bronnen: Dagboek en foto's van Leon Wijnands.

'Woensdag 13 september 1944. De Amerikanen zijn al goede maatjes met de vrouwelijke bevolking van Heer.'

Nu in de boekhandel

Een selectie uit de sprokkels, die sinds 1992 in de Maaspost zijn verschenen:

Groot Verhalenboek van Maastricht
Sprokkels uit het archief

WalburgPers/Regionaal Historisch Centrum Limburg. 50 sprokkels in 228 pagina's, rijk geïllustreerd. prijs: 19,50 euro.

ARCHIEF

historisch centrum limburg

Archiefsprokkels

De vaste rubriek 'Archiefsprokkels' wordt verzorgd door medewerkers van het Historisch Centrum Limburg. Elke twee weken een hele pagina met een nieuw verhaal, opgediept uit de archieven van Maastricht.

Eerder verschenen sprokkels kunt u nog eens nalezen op www.rhcl.nl.

Historisch Centrum Limburg, Sint Pieterstraat 7, 6211 JM Maastricht, tel. 043 - 328 55 00, info@rhcl.nl